

Folkhälsomyndigheten

Frågor och svar om MPR-vaccination vid 18 månaders ålder och tidigare

Här är ett urval frågor och svar om vaccination mot mässling, påssjuka och röda hund (MPR) som berör tidpunkten för vaccination. Fler frågor och svar finns på Folkhälsomyndighetens webbplats: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/vaccinationer/fragor-och-svar/massling-passjuka-och-roda-hund/>. Sidan uppdateras regelbundet.

Vaccination inom vaccinationsprogrammet

När ska barn erbjudas den första dosen MPR-vaccin?

Enligt det allmänna vaccinationsprogrammet för barn ska MPR-vaccinet erbjudas vid 18 månaders ålder.

Varför ges inte MPR-vaccinationen tidigare inom vaccinationsprogrammet, som i andra länder?

Om risken att få mässling är hög är det viktigt att vaccinera tidigt, för att förhindra sjukdomsfall. I Sverige, där risken att barn smittas av mässling är låg, är det istället bättre att vaccinera vid en högre ålder, eftersom vaccinationssvaret då blir bättre.

Kan man tidigarelägga den första dosen MPR-vaccin?

Ja, den första dosen MPR-vaccin kan erbjudas från 12 månaders ålder inom ramen för det allmänna vaccinationsprogrammet. En tidigareläggning av den ordinarie dosen kan vara aktuell vid ökad smittrisk, till exempel inför en utlandsresa eller vid ett utbrott. Sjuksköterskor som genomgått vissa specialistutbildningar får ordinera MPR-vaccin till barn från 12 månaders ålder, eftersom det är inom ramen för vaccinationsprogrammet.

Kan man ge MPR-vaccinet vid 12-månadersbesöket, samtidigt som de andra vaccinerna?

Ja. MPR-vaccinet kan ges vid samma tillfälle som det hexavalenta vaccinet och pneumokockvaccinet. Immunförsvaret har en mycket god förmåga att ta hand om flera agens samtidigt. Det är viktigt att varje vaccin bereds på rätt sätt och att de inte blandas ihop. Olika injektionsställen för respektive vaccin ska alltid användas.

Varför ska vi inte erbjuda alla barn MPR-vaccin vid 12 månaders ålder?

Barnen får ett bättre skydd, både på kort och lång sikt, om de är lite äldre vid vaccinationen, eftersom immunsystemet då har mognat mer. Detta är viktigt för barnet, som får ett bättre skydd, och för befolkningens immuniteten på sikt. Dessutom är det mycket som ska avhandlas vid 12-månadersbesöket och det kan vara krävande med tre vaccinationer samtidigt.

Kan man skjuta upp första dosen MPR-vaccin tills barnet är äldre än 18 månader?

Ja. Alla vaccinationer är frivilliga och kan skjutas upp. En senarelagd vaccination innebär däremot att barnet är oskyddat under en längre period.

Vaccination före 12 månaders ålder

Kan man ge MPR-vaccinet före 12 månaders ålder?

Ja. Vaccinet är godkänt för användning från 9 månaders ålder. Om barnet ska resa utomlands eller om det pågår ett mässlingsutbrott i närområdet är det lämpligt att ge en extra dos vaccin från denna ålder, eftersom det i dessa fall rör sig om en ökad smittrisk. Vid särskilt hög smittrisk kan MPR-vaccin ges redan från 6 månaders ålder genom så kallad off-label användning. Observera att det krävs läkarordination för att ge MPR-vaccin före 12 månaders ålder.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens [rekommendationer för vaccination mot mässling, påssjuka och röda hund](#). (OBS! Uppdateras den 7 juni 2018.)

Varför ingår inte doser givna före 12 månaders ålder inom programmet?

Många barn som vaccineras före 12 månaders ålder får inte något skydd av vaccinationen. Detta kan ha olika orsaker, till exempel att immunförsvaret inte har mognat tillräckligt eller att antikroppar från mamman påverkar vaccinationssvaret negativt. För att säkerställa att barn som vaccinerats före ett års ålder får ett bra skydd ska de erbjudas den ordinarie dosen vid 18 månaders ålder.

Vem ansvarar för MPR-vaccination av barn före 12 månaders ålder?

Landstingen har inte någon skyldighet att erbjuda MPR-vaccinationer före 12 månaders ålder, eftersom dessa inte omfattas av det allmänna vaccinationsprogrammet för barn. Som regel ingår det inte heller i BVC:s uppdrag att tillhandahålla resevaccinationer. I en del landsting har man ändå valt att erbjuda yngre barn MPR-vaccination på BVC, till exempel inför utlandsresor. I andra landsting får föräldrarna vända sig till en vårdcentral eller resevaccinationscentral för vaccinationen.

När brukar allvarliga medfödda immunbristsjukdomar visa sig?

Medfödda immunbristsjukdomar är en kontraindikation för MPR-vaccination, eftersom det är ett levande försvagat vaccin. Sådana sjukdomar är ovanliga och diagnosticeras vanligtvis före 6 månaders ålder. Eftersom MPR-vaccinerna är godkända för användning först från 9 månaders ålder, bör de allra flesta barn med medfödd immunbrist ha diagnostiserats när MPR-vaccination blir aktuell. Det bör dock beaktas att risken för att barn med oidentifierade immunbristsjukdomar vaccinerats ökar ju tidigare vaccinationen erbjuds.

Antikroppar och amning

Kan MPR-vaccin ges till barn som ammar?

Ja. Genom amningen förs främst antikroppar av typen IgA över och dessa tas inte upp av barnet. Antikroppar från bröstmjolk påverkar därmed inte effekten av MPR-vaccin och ger inte heller något skydd mot mässling. Överförda antikroppar kan däremot ge ett lokalt skydd i mag-tarmkanalen mot andra sjukdomar.

Får barn antikroppar mot mässling från mamman under fostertiden?

Ja, barn kan få antikroppar från mamman. Under graviditeten förs IgG-antikroppar aktivt över till barnet genom moderkakan. Denna process startar omkring den 28:e graviditetsveckan och fortsätter fram till födseln. Det innebär att prematurt födda barn har lägre nivåer av IgG-antikroppar och därmed ett sämre skydd mot infektioner. Kvinnor som haft mässling har högre antikropps-nivåer och för därför över mer antikroppar till barnet, jämfört med vaccinerade kvinnor. Ju högre nivåer av antikroppar barnet har vid födseln, desto längre tid kommer det att vara skyddat, eftersom antikropparna bryts ned gradvis.

Folkhälsomyndigheten

Vaccination inför utlandsresor

Inför vilka resor bör barn erbjudas MPR-vaccination?

Folkhälsomyndigheten rekommenderar att barn över 9 månaders ålder erbjuds MPR-vaccination inför utlandsresor som innebär en ökad smittrisk (under resan eller på resmålet). I vissa fall innebär dock resvägen eller resmålet en låg risk att smittas, t.ex. inom Norden.

Det är svårt att ge ett uttömmande svar på vid vilka resor det är aktuellt att ge barn MPR-vaccinationen före 18 månaders ålder. En längre vistelse i ett land med inhemsk cirkulation av mässling, eller pågående utbrott på orten eller i regionen, och mycket kontakt med lokalbefolkningen innebär en större risk att smittas. I länder som har eliminerat mässling är däremot risken att smittas låg, även om utbrott kan ske även i dessa länder.

Följande faktorer bör man alltså beakta:

- resmålet – vilket land, region och ort
- resväg – eventuella stopp på vägen (flygplatser, tågcentraler, etc.)
- typ av resa – turism eller nära kontakt med lokalbefolkning (inklusive släktingar)
- resans längd
- barnets ålder vid den tänkta vaccinationstidpunkten
- generell hälsostatus, eventuella kontraindikationer, behov av andra vaccinationer, osv.

Hur lång tid före avresa är det lämpligt att ett barn vaccineras?

Skyddet efter MPR-vaccination utvecklas gradvis. Två veckor efter vaccinationen kan man påvisa antikroppar och efter 3-4 veckor har de flesta svarat på vaccinet och bildat skyddande antikroppar. Man bör också beakta att biverkningar och reaktioner kan uppstå 1-2 veckor efter vaccinationen. En vaccination bör därför bokas in i god tid före avresa, för att barnet ska hinna få ett skydd och för att undvika att barnet mår dåligt under resan, men även vaccinationer som ges kort tid innan resan medför ett visst skydd.

Kostar det något att vaccinera barn inför resor?

Det är upp till den vaccinerande enheten att besluta om eventuella kostnader för vaccin och besök för vaccinationer som inte ingår i det allmänna vaccinationsprogrammet för barn. Landstingen har därför möjlighet att ta ut en kostnad för MPR-vaccination av barn före 12 månaders ålder.

Har du fler frågor?

Fler frågor och svar finns på Folkhälsomyndighetens webbplats:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/vaccinationer/fragor-och-svar/massling-passjuka-och-roda-hund/>.

Om du har andra frågor kan du alltid kontakta Folkhälsomyndighetens enhet för vaccinationsprogram genom funktionsbrevlådan vaccinationer@folkhalsomyndigheten.se.